

نگاهی به فیلم، احسان خزاعی، فیلم‌ساز جوان مشهدی که ساخته‌اش در سومین جشن سیمِرخ خراسان به نمایش درآمد

روایت روشنایی

غلامرضا زوزنی

r.zouzani@shahranews.ir

دو سال پیش در همین روزها، فیلمی داستانی با عنوان «روشنایی»، به تهیه‌کنندگی مؤسسه فرهنگی شهر آرا تولید شد که روایتگر عشق و میهن‌پرستی بود.این فیلم را احسان خزاعی نوشته و کارگردانی کرده‌است. چندی پیش در جریان برپایی سومین جشن سیمِرخ خراسان رضوی که در حاشیه هجدهمین جشنواره فیلم فجر مشهد بر گزار شد، «روشنایی» نیز بر پرده سینما رفت و مخاطبان به تماشای آن نشستند.

- یک سریعچی عاشقانه

اگر سوار بر قطار روی دو ریل موازی‌اش از جلفا گذر کنید و یا اگر بر امواج فضای مجازی به آن منطقه مرزی سفر کنید، مقبره سه سرباز را می‌بینید در کنار پلی که ریل راه‌آهن را بر فراز رودخانه ارس می‌گذراند. سه سربازی که در شهریور سال ۱۳۲۰، هم‌زمان با آغاز جنگ جهانی دوم، در مرز ایران و جمهوری آذربایجان فعلی، با سریعچی از فرمان عقب‌نشینی صادر شده از سوی مافوقشان، با نندک اسلحه و مهمات جلوی هجوم نظامیان روس را گرفتند. پس از اینکه مقاومت جاتانه آنان با شهادت و جان‌فشانی تمام شد، روس‌ها مجال عبور از مرز را یافتند و تا قبلت ایران، تهران، بدون هیچ مانعی شتافتند. اسناد تاریخی حکایت از این دارد که روس‌ها در حیرت از مقاومت این سربازان وطن پس از عبور از مرز پیکر آن سه سرباز شهید را با تشریفات واحترام نظامی به خاک سپردند و سپس به پیشروی ادامه دادند. برداشتی از آنچه که این سربازان وطن از سر گذرانده‌اند دستمایه فیلم داستانی «روشنایی» شده‌است.

مرز این سه شهید با نام‌های ملک محمدی، سید محمد راثی هاشمی و عبدا... شهریار ی در مرز جلفا ز یار نگاه عاشقان وطن است و واژه شهید بر آن خودنمایی می‌کند. روی سنگ قبر این سه شهید نوشته شده است: هر چند آغشته شد به خون پیرهن ما / شد جامه سربازی ما هم کفن ما / شادیم ز جانبازی خود در شکم خاک / پاینده و جاوید بماند وطن ما.

- تکیه بر تحقیق و پژوهش

احسان خزاعی، سال‌ها قضا این سه سرباز را در ذهنش مرور می‌کرده‌است. ماه‌ها تحقیق و پژوهش و بالا و پایین کردن روایت‌ها و قصه‌های مختلف نتیجه‌اش شد فیلم‌نامه‌ای که این فیلم‌ساز جوان در آن از عشق، وطن و میهن‌پرستی گفته‌است.

در روایتی که خزاعی برای فیلمش برگزیده یکی از آن سه سرباز در زمان سفر کرده و به دنبال دختری که دوستش داشته، می‌گردد. تلفیق عشق به ناموس با عشق به میهن روایت «روشنایی» را عمق بیشتری بخشیده است. در واقع سازنده تلاش داشته تا با برقراری مداری عاشقانه، تجسمی از عشق به میهن را عینی سازد.

تاریخ سرزمینمان ایران است. جان‌فشانی برای ناموس، وطن و شریعت محدود به زمان نیست و «روشنایی» به‌روشنی این معنا را تبیین می‌کند.

- روایتی میان رویا و واقعیت

قصه «روشنایی» در قطاری روایت می‌شود که دختری به نام حیران (با بازی سحر رضوانی) در آن مسافرا است. یکی از آن سه سرباز شهید، (با بازی امیر حسین رحیمی)، به دنبال عشقش در زمان سفر کرده و به مکان‌های مختلف سر می‌زند. «روشنایی» روایتی میان رویا و واقعیت دارد روح سرباز در حالی که هنوز پس از هشتاد سال از زخمش خون می‌چکد به سراغ حیران می‌رود تا عشقی که همه این سال‌ها در وجودش حفظ کرده را به او هدیه دهد.

در دیالوگ‌هایی که میان حیران و سرباز در طول فیلم رد و بدل می‌شود مخاطب متوجه اتفاقاتی که بر آن سه سرباز در آخرین روزهای حیات و مقاومتشان گذشته‌قرار می‌گیرد.

- آن جنگ ناتمام

همچنین احسان خزاعی در اثر تازهاش با عنوان «آن پائیز»، که آن هم روایتی عاشقانه از جان‌فشانی برای میهن است، به سراغ افسر ارتشی رفته که در واپسین روزهای ازدواجش به دلیل دفاع از وطن موظف است به جبهه جنوب عزیمت کند و نوع‌روشن را تنها بگذارد. «آن پائیز» داستان افسری جوان از لشکر پیروز ۷۷ نامن(التمه) است که در همان ماه‌های ابتدایی جنگ تحمیلی رخ داده‌است.

در گذشت یک هنر مند دیگر در پی ابتلا به کرونا

علی برقی بازیگر جوان سینما و تلویزیون شب پنجشنبه ۲۳ بهمن به دلیل ابتلا به ویروس کرونا درگذشت. به گزارش خبرگزاری مهر، این بازیگر امسال در فیلم سینمایی «گل به خودی» به کارگردانی احمد تجری بازی کرده بود که هنوز اکران نشده است. از دیگر آثاری که این بازیگر در آن حضور داشت می‌توان به سریال‌های «ویلا ی من»، «بچه مهندس» و «نون و ریحون» اشاره کرد.

آغاز اکران اینترنتی ۴ فیلم هنر و تجربه

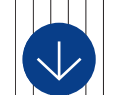
اکران اینترنتی دو فیلم هنر و تجربه در صفحه مخصوص این مؤسسه در پلتفرم هاشور آغاز شد. به گزارش روابط عمومی مؤسسه هنر و تجربه، علاقه‌مندان می‌توانند از این پس با مراجعه به صفحه اختصاصی هنر و تجربه در پلتفرم هاشور تعدادی از فیلم‌های اکران شده در سینماهای هنر و تجربه را به شکل آنلاین تماشا کنند. در اولین گام دو فیلم مستند «کودتای ۵۳» به کارگردانی تقی امیرانی و «قصه بولوار» به کارگردانی داود اشرفی در این بخش اکران شده‌اند. علاقه‌مندان می‌توانند برای خرید بلیت و دیدن این فیلم‌ها لینک مقابل را اسکن کنند.

شهرت

روزنامه‌ شهرامید وزندگی

شنبه ۲۵ بهمن ۱۳۹۷ ۵ دی‌ماه ۱۳۹۷

۱۴

فرهنگ و هنر

درباره رضا عطاران برنده مشهدی سیمِرخ بهترین بازیگر نقش اول مرد

عطاران بال سیمِرخ دارد

محمد عنبرسوز

او نیاز مند معرفی نیست؛ رضا عطاران، یکی از معدود شمایل‌های تمام‌نشدنی سینما و تلویزیون ایران در دهه‌های اخیر و چهره عجیبی که انگار قصد تمام شدن یا از اوج پایین آمدن ندارد. صحبت از مردی است که بدون القاب دهان‌پرکن و نگاه از بالا به پایین، بدون اینکه هوادارانش صفحات اجتماعی را در حمایت از او به آتش بکشند و بدون ذره‌ای باکاری و اطوارهای مصنوعی، سه دهه در اوج بوده و همچنان در عرصه هنرهای نمایشی ایران بزرگی می‌کند. این هنر مند مشهدی باسابقه و شناخته شده، چهارشنبه گذشته توانست در پایان سومین دهه از فعالیت رسمی خود مقابل دوربین، به سومین سیمِرخ بلورین جشنواره فیلم فجر دست پیدا کند؛ جایزه مهم و ارزشمندی که برای ایفای نقش در فیلم سینمایی «روشن» و به وی اعطا شد. در این مطلب نگاهی داریم به سبک بازیگری منحصر به‌فرد رضا عطاران و عملکرد در خورش در سی‌ونهمین جشنواره فیلم فجر.

پرافتخارترین بازیگر مشهدی

حالا دیگر می‌توانیم رضا عطاران را پرافتخارترین بازیگر مشهدی بدانیم. او پنج بار نامزد دریافت سیمِرخ شده که دو بار دستش به جایزه رسیده است. یک بار برای فیلم «طبقه حساس» (کمال تبریزی) و بار دیگر برای فیلم «روشن» (روح... حجازی). او یک بار هم برای فیلم «خواب‌مید» سیمِرخ کارگردانی بهترین کارگردانی را دریافت کرد. در شرایطی که همه برگزیدگان از خانواده‌شان تشکر می‌کردند و پایین می‌آمدند، رضا عطاران در کنار تشکر یک درخواست مهم را هم مطرح کرد. او به یکی از مهم‌ترین مطالبات مردم یعنی واکسیناسیون کرونا اشاره کرد و با زبانی طنز گفت: «این طور نباشه که برای هر شهر فقط به آمپول زن بذارین.» حرف‌های جسورانه رضا عطاران در یک مراسم

جوان‌ترین بازیگری که سیمِرخ نقش‌اول را گرفته ترانه علیدوستی است. او برای بازی در فیلم «هن ترانه پانزده سال دارم» در هجده‌سالگی سیمِرخ دوره بیستم ۱۳۸۰ را گرفت. بااین حساب میلاد صولیوی از جمع رقبا خارج می‌شد.

فیلم اول قرار گرفت؛ ولی جایزه این بخش به کارگردان فیلم «آلاؤ» رسید. فیلم «گیج‌گاه» در بین فیلم‌های اول پرفروش شد. این فروش بالا اگر در هنگام اکران عمومی هم تکرار شود، می‌تواند راه را برای ساخت فیلم بعدی کارگردان جوان مشهدی هموارتر کند. امسال در جمع داوران هم پرچم مشهدی‌ها بالا بود. ساره بیات (بازیگر) و نیما جاویدی (کارگردان) دو عضو تأثیرگذار هیئت داوران جشنواره سی‌ونهم بودند.

- پیششازی «یدو» با کلی‌نقطه ضعف

امسال فیلم «یدو» ساخته مهدی جعفری با پنج سیمِرخ و یک دیپلم افتخار پیشتاز شد و گوی سبقت را از دیگران ربود. فیلم‌های «بلق»، «تی‌تی»، «بی‌همه‌چیز» و حتی «شیشلیک» محتوای جذاب‌تری و ساختار خلاقانه‌تری نسبت به فیلم «یدو» داشتند و در شرایطی عادلانه‌تر می‌توانستند مورد توجه قرار بگیرند.

یدو در مقایسه با دیگر فیلم‌های جنگی امسال مثل «منصور» و «تک‌تیرانداز» فیلم بهتری است. جشنواره فیلم فجر به آثار دفاع مقدس علاقه زیادی دارد و هر سال چند سیمِرخ ویژه را برای این فیلم‌ها کنار می‌گذارد. امسال قرعه به نام «یدو» خورد تا فیلم منتخب هیئت داوران نام بگیرد. «یدو» نسبت به فیلم قبلی کارگردان یعنی «بیست و سه نفر» گام رو به جلویی محسوب نمی‌شود.

فیلم نمی‌تواند انگیزه‌های مادر را برای ماندن در آبادان شرح دهد. کل ماجرای سفر رفتن خانواده و ماندن در یک شهر در حال سقوط بی‌منطق به

سردر سینما و اعتماد کردن به اسم رضا عطاران استفاده کرده‌اند و اغلب پشیمان هم نشده‌اند. سال‌هاست که عده‌ای منتظرند تا عطاران تمام شود؛ اما کسی دقیقاً نمی‌داند که او، با اینکه نقش‌های عجیب و غریب و برون‌گرایانه هم بازی نمی‌کند، چرا همچنان در اوج است؟ کسی که انتخاب اول بیشتر فیلم‌سازان ایرانی برای شاه‌نقش‌ها یا به قول معروف نقش‌های سیمِرخ نیست، چطور به یکی از مهم‌ترین بازیگران یک دهه اخیر تبدیل شده؟

تحلیل محبوبیت مداوم رضا عطاران کار بسیار دشواری است. بااین حال، اگر بخواهیم فقط یکی از جوانب موضوع را بررسی کنیم، بیراه نخواهد بود که فکر کنیم عطاران جایزه‌اش را از یک نیروی غیرمادی پیش‌بینی ناپذیر، از جنس کارما، می‌گیرد. صحبت از مردی است که در تمام این سال‌ها سمت مردم بوده و بیشتر از اینکه به خودش، اعتبار هنری کارنامه‌اش وقضات‌های منتقدان فکر کند، به لیخند روی لب مردم یا جلب رضایتشان به هر ترتیب ممکن، اندیشیده‌است. عطاران همان کسی است که چند سال پیش، در واکنش به انتقاد یکی از اهالی سینما، جمله‌ای با این مضمون به زبان آورد که «برای خنداندن مردم هر کاری می‌کنم؛ البته با لحنی به مراتب تندتر. این شاید تنها مورد تمام این سی سال اخیر باشد که خبرنگاران حیرت‌زده، خشم و برافروختگی را در چشم‌های همیشه خندانش دیدند. وقتی هنرمندی باشی که تنها یک بار، آن هم به پشتیبانی از مردمی که به خندیدن نیاز دارند، رگ گردنت ورم می‌کند، سیمِرخ کمترین هدی‌های است که جهان برایت در نظر خواهد گرفت.

- یک مغز پیچیده

نگاهی به کارنامه هنری رضا عطاران نشان می‌دهد که با یکی از پیچیده‌ترین مغزهای تاریخ سینمای ایران طرفیم. او در ظاهر تبحر خاصی در ایفای نقش آدم‌های ساده‌لوح و ابله دارد، اما پشت این چهره تخت، یک مغز پیچیده قرار گرفته که اجازه نمی‌دهد مخاطب بفهمد که این بازیگر چقدر تقلا می‌کند تا مخاطب بویی از پیچیدگی درونش نبرد. به عبارت دیگر، خصلت طلایی بازیگری رضا عطاران همین است که او می‌تواند شعور بازیگری و نبوغ هنری خودش را پنهان کند تا بیشتر از آنکه به عنوان یک اکتور شناخته شود، برای مردم یک شمایل ساده باشد. ویژگی منحصر به‌فرد بازی عطاران ایجاب می‌کند که در عین بلوغ و باهوش بودن، ابله و بی‌برنامه به نظر برسد. او این کارش را به قدری خوب انجام می‌دهد که در طول سال‌های متمادی فعالیتش در سینما و تلویزیون، عده زیادی از کارشناسان بر این مطلب پافشاری می‌کردند که آنچه عطاران جلوی دوربین می‌برد، نه بازی این بازیگر، بلکه بداهه‌ای از شخصیت خود اوست. اظهار نظر ناشایانه‌ای که به مرور زمان، با فیلم‌هایی مانند «اسب حیوان نجیبی

بازیگران ناشناخته و کمتر شناخته شده هم بخت کمتری برای دریافت جایزه دارند. در نتیجه می‌توانیم بگوییم عطاران در یک رقابت جدی با پرستویی و تنابنده پیروز شد. مردی که فوق تخصص خنداندن مخاطبان سینما و تلویزیون است، این بار با یک نقش جدی وارد ضیافت جشنواره شد. «روشن» را بدون شک می‌توان تلخ‌ترین فیلم امسال نامید. فیلمی که مجموعه‌ای از گرفتاری‌ها و بدبختی‌ها مثل فقر و آوارگی و خیانت و تن‌فروشی و اعتیاد و... را به تصویر می‌کشد. وقتی آدم معصوم و تحقیرشده‌ای مثل «روشن» (با بازی رضا عطاران) وسط این دایره فلاکت گیر می‌افتد، مخاطب بیشتر از زرده‌خاطر می‌شود.

- از کم‌دی سیاه تا تراژدی روشن

عطاران با بازی خوب و روانش این انسان مفلوک و بیچاره را در لحظاتی دوست‌داشتنی جلوه می‌دهد. فیلم‌نامه «روشن» نواقص زیادی دارد؛ ولی بازی رضا عطاران در این فیلم را می‌توان تادیده گرفت. داوران جشنواره به کلیشه‌شکنی علاقه زیادی دارند و بیشتر به بازیگرانی جایزه می‌دهند که از قالب همیشگی‌شان بیرون آمده باشند. عطاران که بیشتر به فیلم‌های طنز و کم‌دی روی خوش نشان داده، این بار برای یک شخصیت متفاوت رفته‌است. او پیش‌تر هم شانس خودش را در نقش‌های جدی آزموده‌است. در فیلم‌های سینمایی «نشانی»، «صندلی خالی» و «دهلیز» دیگر از آن عطاران شوخ‌وشنگ خبری نیست. در «دهلیز» او تصویرگر مردی است که دچار قتل شده و حالا می‌خواهد پای چوبه دار برود. تقابل عاطفی این مرد با فرزندش لحظات حسی فیلم را رقم زده‌است. عطاران در خلق شخصیت «روشن» تا مرز تراژدی پیش رفته و نقش یک انسان ترجم‌برانگیز را جلوی دوربین برده‌است.

روح... حجازی کارگردان «روشن» در نشست مطبوعاتی فیلم گفت که اگر عطاران حاضر به پذیرفتن نقش نمی‌شد،

است»، «بیخود و بی‌جهت»، «دهلیز» و حالا «روشن» غلط بودنش برملا شد.

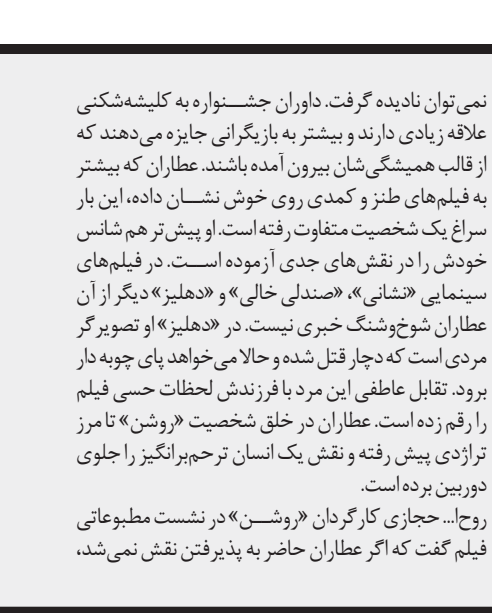
- آقای همه‌فن‌حریف

سه دهه فعالیت رضا عطاران در عرصه نمایش نشان می‌دهد که مورد عجب عطاران، تقریباً هر جا که بوده، به موفقیت رسیده‌است. حضورش در آثار و ویژه گروه سنی کودک و نوجوان کاملاً اثرگذار بود و دو تولید مجموعه‌های ماندگار «سبب خنده» و «مجید دلیندم» انجامید. وقتی پای فانتزی آنتیمیک آمد، با «قطار ابدی» چشم‌ها را خیره کرد. صحبت از نوشتن طرح قصه و خلق شخصیت که شد، با «زیر آسمان شهر» آدم‌هایی فراموش‌نشندی آفرید و وقتی خودش تصمیم گرفت سریال بسازد، با «خانه به دوش» و «مهم‌ترین» لحن کم‌دی تلویزیون ایران را، از فانتزی خاصی که در تصرف مهران مدیری بود، به یک جور کم‌دی واقع‌گرایانه و تلخ تغییر داد.

وقتی از تلویزیون فاصله گرفت، هیچ قله فتح نشده‌ای در رسانه ملی نداشت و سراغ سینما رفت. با نقش‌های کم‌دی رنگارنگش در دهه هشتاد میدان‌داری می‌کرد. از اواخر این دهه، وقتی که با عبدالرضا کاهانی همراه شد، شمه تاز‌های از نبوغش در بازیگری را به رخ کشید و نشان داد که چه کارهای عجیبی از دستش برمی‌آید. سواد کارگردانی که به سرش افتاد، در همان گام نخست، با «خواب‌مید» سیمِرخ نگاه نو را گرفت و با نمایش یک نفر و متفاوتش در «رد کاریت» نشان داد چه ذهن خلاق دارد.

- روشن

رضا عطاران از ابتدای دهه نود تا امروز پنج بار برای فیلم‌های «خواب‌مید»، «دهلیز»، «طبقه حساس» و «مصادره» و «روشن» نامزد سیمِرخ بلورین بهترین بازیگر نقش اول مرد شده و دو بار برای «طبقه حساس» و «روشن»، فیلم‌هایی از دو

نشان داد. اما در قصه‌گویی کم می‌آورد و نمی‌تواند انگیزه شخصیت‌هایش را شرح دهد.

«حالی خالی» «تی‌تی» و «شیشلیک» فیلم «تی‌تی» در چند سایت سینمایی فیلم برگزیده منتقدان نام گرفت. نکته عجیب مراسم امسال این بود که «تی‌تی» دست خالی از اختتامیه برگشت و صاحب هیچ جایزه‌ای نشد. فیلم در دو بخش

